

Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí v Olomouckém kraji v roce 2024

Zpracovala: Mgr. Zuzana Starostová, krajský protidrogový koordinátor

Odkaz na internetovou prezentaci Olomouckého kraje věnovanou protidrogové prevenci:

<https://www.olkraj.cz/dokumenty-vyrocnizpravy-cl-359.html>

Obsah:

1. Situace v oblasti závislostí v Olomouckém kraji	3
2. Koordinační mechanismy na krajské a místní úrovni	11
3. Finanční zajištění služeb	14
4. Adiktologické služby	15
5. Adiktologické preventivní služby	21
6. Závěr	23

1 Situace v oblasti závislostí v Olomouckém kraji

Základním strategickým dokumentem Olomouckého kraje pro oblast protidrogové politiky v roce 2023 byla **Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023–2026 (dále je „Strategie“)**, která byla dne 20. 2. 2023 usnesením č. UZ/13/44/2023 schválena Zastupitelstvem Olomouckého kraje. Kromě nelegálních drog je zaměřena i na problematiku užívání alkoholu a patologické hráčství.

<https://www.kr-olomoucky.cz/dokumenty-vyrocni-zpravy-cl-359.html>

Implementačním nástrojem Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023–2026 jsou dvouleté **Akční plány**.

<https://www.kr-olomoucky.cz/dokumenty-vyrocni-zpravy-cl-359.html>

Tyto Akční plány reagují na aktuální situaci a přizpůsobují svoje aktivity tak, aby se jejich prostřednictvím podařilo dosáhnout cílů Strategie. Akční plány jsou rozděleny na dvě oblasti: oblast primární prevence a oblast snižování rizik, léčby a resocializace.

V roce 2024 byla provedena výzkumným týmem Kliniky adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy „Analýza potřebnosti a dostupnosti adiktologických služeb – Olomoucký kraj“.

V Olomouckém kraji opět výrazně převládalo zneužívání pervitinu jako primární drogy. Velkým problémem v celé populaci stále zůstává zneužívání alkoholu.

Ve všech regionech Olomouckého kraje byl klienty zneužíván zejména pervitin, marihuana a alkohol. Dále pak legálně i nelegálně získané léky, syntetické a taneční drogy a anabolika. Sezónně bylo zneužíváno opium a halucinogenní houby. U naprosté většiny uživatelů byla primární droga kombinována se zneužíváním jiných návykových látek.

V komunitě Romů byl zneužíván pervitin a opiáty.

Problémové formy užívání drog

V Přerově, v Prostějově a v rámci „Terénních programů na Šumpersku“ probíhala v některých lékárnách distribuce harm reduction balíčků, která je pro uživatele návykových látek bezplatná. Služba Terénní programy Olomouc (Společnost Podané ruce o.p.s.) také intenzivně a úspěšně spolupracuje s lékárnami. Distribuuje harm reduction materiál a balíčky. Některé lékárny rovněž přijímají použitý injekční materiál. Pouze v Olomouci je tato spolupráce zatím pozastavena kvůli nevhodnému chování cílové skupiny v lékárnách.

Všechny služby udávají výrazný nárůst počtu vyměněného materiálu i rekordní počet kontaktů a uživatelů.

Na Prostějovsku funguje terénní program pro problémové uživatele, který zahrnuje také oblast mikroregionu Konicka.

U služby „Terénní programy KAPPA – HELP“ došlo k dalšímu nárůstu počtu klientů i vydaných injekčních stříkaček.

U služeb terénních programů se velmi kladně projevilo využívání automobilu, které mají všechny služby k dispozici, a v neposlední řadě také navýšení jednotek u stávajících služeb v rámci realizace cíle 6.1 Podpora rozvoje terénních programů v OK Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb pro roky 2021–2023.

Došlo k dalšímu výraznému nárůstu konzumace nikotinových sáčků dětmi pod věkovou hranici 15 let. Přibývá zneužívání kratomu, CBD a HHM s nepříznivými dopady na duševní zdraví osob.

Hazardní hraní a nelátkové závislosti

Služby udávají extrémně vysoký nárůst osob s problémem nelátkových závislostí.

Na cílovou skupinu hazardních hráčů a osob blízkých je zaměřena zejména činnost Centra komplexní péče v Olomouckém kraji (Společnost Podané ruce, o.p.s), které nabízí své služby v Olomouci, Prostějově, Zábřehu a v Hanušovicích.

Společnost Podané Ruce, o.p.s. provozuje webový portál pro hazardní hráče (<https://www.nabertekurz.cz/rozcestnik>), který je propojen i se sociální sítí Facebook. V roce 2023 fungovala terapeutická skupina pro klienty i terapeutická skupina pro osoby blízké.

Služba pracuje také s cílovou skupinou uživatelů návykových látek. Poskytuje i dluhové poradenství.

V oblasti patologického hráčství pokračovalo snižování počtu klientů hrajících na výherních automatech (vliv zákona č. 186/2016 Sb.). Většinu klientů tvořili lidé, kteří sází.

Zneužívání alkoholu

Z nízkoprahových zařízení s cílovou skupinou uživatelů alkoholu pracovalo zejména Kontaktní a poradenské centrum Krédo (PONTIS Šumperk o.p.s) v Šumperku. Ale i v této službě se ukázala nutnost oddělit skupinu uživatelů alkoholu od klientů zneužívajících jiné návykové látky. V současné době je služba uživatelům alkoholu otevřená pouze pokud mají zájem o sociální poradenství.

Služby ambulantní léčby se nachází zejména v Olomouci.

V Olomouci v prostorách P-centra, spolku se schází skupina Anonymních alkoholiků a Anonymních narkomanů.

Skupina Anonymních alkoholiků se schází i v Zábřehu, Šumperku, Prostějově, Přerově a Jeseníku.

Společnost Podané ruce o.p.s. připravuje vznik nízkoprahového zařízení pro uživatele alkoholu s možností regulované konzumace v Olomouci. Toto zařízení by mělo výrazně zlepšit navázání kontaktu a dalšího poradenství zejména s cílovou skupinou aktivních uživatelů alkoholu ohrožených sociálním vyloučením. Vznik tohoto zařízení je jedním z cílů Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb pro roky 2024–2026.

V roce 2024 byla odborným týmem Kliniky adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze provedena **Analýza potřebnosti a dostupnosti adiktologických služeb – Olomoucký kraj**. K provedení této analýzy byly uvolněny finanční prostředky z rozpočtu Olomouckého kraje.

Neformální „sít“ adiktologických služeb v našem kraji funguje, ale není připravena v souladu s „Metodikou k praktické realizaci nástroje zajištění dostupnosti adiktologických služeb“, která byla vytvořena v rámci projektu „Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky“ (IP RAS) - Odbor protidrogové politiky Úřadu vlády České republiky.

V dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2024 - 2026 se v části B (analytická) nachází analytické údaje týkající se pracovních skupin, včetně pracovní skupiny „Osoby ohrožené návykovým jednáním“.

<https://www.olkraj.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-pro-roky-2024-2026-cl-5858.html>

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2024-2026 (dále jen „Střednědobý plán 2024-2026“), byl schválen usnesením Zastupitelstva Olomouckého kraje dne 12. prosince 2022. Tento strategický dokument bude po následující 3 roky určovat priority a hlavní směry rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji.

V síti adiktologických služeb, jsou zahrnuty všechny služby s certifikací odborné způsobilosti služeb Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí.

Z rozpočtu Olomouckého kraje jsou v rámci Programu protidrogové prevence v roce 2024 financovány pouze certifikované služby a programy.

Z rozpočtu Olomouckého kraje nejsou financovány příslušné služby příspěvkových organizací Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva obrany (kromě Záhytné stanice) – Klinika psychiatrie Fakultní nemocnice Olomouc (Ambulance pro léčbu návykových nemocí), Psychiatrická léčebna Šternberk (Primariát VII. – oddělení léčby závislostí), Nemocnice AGEL Šternberk (Psychiatrická ambulance včetně ambulantní protialkoholní a protitoxikomanické léčby), Psychiatrická nemocnice Marianny Oranžské v Bílé Vodě (a její komunity), Středisko sekundární prevence a léčby závislostí Vojenská nemocnice v Olomouci.

Další informace k situaci v Olomouckém kraji

Závislostní chování a závislosti

Olomoucký kraj má v rámci České republiky z hlediska prevalence závislostního chování spíše průměrnou pozici.

Jako narůstající riziko se ukazuje on-line hazardní hraní.

Dalším trendem je přechod od metamfetaminu k alkoholu nebo jejich kombinace. Částečně skrytým problémem je užívání těkavých látek, které se objevuje jak v datech o hospitalizacích, tak je zmiňováno experty. Doporučujeme tento trend nadále monitorovat. U dětí a mládeže se zhoršuje duševní zdraví, čemuž by měla být věnována pozornost.

Sít' specializovaných adiktologických služeb

V Olomouckém kraji je zajištěna minimální dostupnost nízkoprahových adiktologických služeb v podobě terénních programů a kontaktních center, terénní programy působí ve všech okresech Olomouckého kraje a kontaktní centra se nachází ve všech okresních městech Olomouckého kraje.

Navýšení personální kapacity terénních programů (každý o 0,5-1,0 úvazku) by umožnilo optimalizovat pokrytí Olomouckého kraje i v odlehlejších či méně frekventovaných lokalitách a dalo by těmto službám větší prostor věnovat se nadstavbovým aktivitám typu terénní práce v prostředí noční zábavy, v jejichž rámci by mohli kontaktovat zástupce skryté populace z řad experimentálních a rekreačních uživatelů s přesahem do rizikového užívání až závislosti.

Kontaktování uživatelů z řad dospívajících a mladých dospělých by prospělo posílit adiktologickou složku služeb typu nízkoprahových zařízení pro děti a mládež – poskytnout jim metodickou a vzdělávací podporu tak, aby dokázaly lépe pracovat s adiktologickými tématy a více je propojit s nízkoprahovými adiktologickými službami.

S ohledem na specifika kontaktní práce na Jesenicku by pro zajištění optimálního provozu kontaktního centra v Jeseníku bylo vhodné navýšit jeho kapacitu na 3,0-3,5 úvazku.

Na Jesenicku dále schází služba, kterou by mohly využívat osoby bez přístřeší užívající alkohol. Nástrojem pokrytí této potřeby by bylo zřízení většího nízkoprahového denního centra s adekvátně nízkým prahem ve vztahu k užívání alkoholu v městě Jeseník.

Pro udržení dostupnosti nízkoprahových adiktologických služeb je dále nezbytné řešit situaci zvýšeného represivního působení Policie ČR proti klientům těchto služeb na území Olomouckého kraje, které klienty odrazuje od využívání služeb a praktikování zásad minimalizace rizik spojených s užíváním návykových látek.

Relativně omezená je v Olomouckém kraji dostupnost adiktologických služeb ambulantní léčby a poradenství - služby tohoto typu zcela schází na Jesenicku a jen málo dostupné jsou na Přerovsku, nejlépe pokrytý je Olomoucký region, v omezené míře Prostějovsko a Šumpersko,

Pro zajištění alespoň minimální dostupnosti těchto služeb se jeví jako vhodné zřídit adiktologickou ambulanci alespoň na Jesenicku, optimální by bylo zřídit ambulanci také na Přerovsku. Vzhledem k vysoké poptávce by dále bylo vhodné posílit personální kapacitu ambulantních služeb působících na Olomoucku, Prostějovsku a Šumpersku.

Vzhledem k nízkému počtu uživatelů opiátů a opioidů zaručuje minimální dostupnost substituční léčby AT ambulance Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice v Olomouci, která poskytuje substituční léčbu metadonem. Substituční léčba v tomto zařízení však z personálních důvodů přestane být poskytována během následujících pár let. Pro udržení minimální dostupnosti substituční léčby je nezbytné udržet alespoň 1 zařízení, které ji bude poskytovat. Vhodné by bylo uvažovat také o zřízení substituční léčby s nižším prahem, protože současná kritéria jsou pro některé klienty příliš vysoká.

Dlouhodobě je pro uživatele návykových látek a osoby s nelátkovou závislostí špatně dostupná psychiatrická péče, a to zejména pro aktivní uživatele návykových látek, kteří využívají nízkoprahových adiktologických služeb.

Relativně dobře dostupná jsou v kraji následná péče, detoxifikace a pobytová léčba.

V kraji schází služba, která by poskytovala krátkodobou stabilizaci aktivním uživatelům v akutní krizové situaci nebo motivovaným uživatelům, kteří jsou v pořadníku na detoxifikaci. Lze doporučit zřízení alespoň jedné služby tohoto typu na území Olomouckého kraje.

S ohledem na stárnutí populace uživatelů návykových látek by rovněž bylo vhodné do budoucna zřídit jednu službu dlouhodobé péče pro uživatele-seniory, u nichž nelze již očekávat zásadní změnu závislostního chování a jejichž zdravotní stav vyžaduje dlouhodobou lékařskou péči. (Petruželka, B. a kol. (2024). Analýza potřebnosti a dostupnosti adiktologických služeb – Olomoucký kraj).

Úspěšný sociální podnik Kavárna a dortovna Naše Café zaměstnává osoby po léčbě závislostí a umožňuje jim restart v profesionálním prostředí. Kavárnu provozuje Sociální družstvo Stabilita Olomouc, které vzniklo v roce 2012 za účelem sociálního podnikání neziskové organizace P- centrum, spolek (www.p-centrum.cz).

Sociální družstvo je tvořeno šesti fyzickými osobami a P-centrem, spolek. Kavárny „Naše café“ v Olomouci podporují klienty v začlenění do pracovního procesu. V provozu je i výroba zákusků. <https://nasecafe.cz/>.

Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji, zaměřené zejména na cílovou skupinu patologických hráčů a nelátkových závislostí, poskytuje své služby kromě Olomouce i v Zábřehu, Prostějově a v Hanušovicích.

Touto službou jsou také realizovány primárně preventivní programy „Hra na hraně“ a besedy s tématem patologického hráčství.

V Olomouckém kraji funguje několik svépomocných skupin Anonymních alkoholiků a skupina Anonymních narkomanů.

Pro aktivní uživatele alkoholu – osoby v nepříznivé sociální situaci, se zhoršenou soběstačností nebo zdravotním stavem, je v Šumperku k dispozici Armáda Spásy – zařízení „Přístav“.

Bohužel je to jediné zařízení svého typu v Olomouckém kraji a kapacitně absolutně nedostačuje. Je o něho velký zájem i ze strany obcí.

Ambulance adiktologie (Darmoděj z.ú.) v Jeseníku sice ukončila svoji činnost z důvodů vysoké ekonomické nákladnosti, ale adiktologické služby ambulantní léčby a poradenství jsou poskytovány v prostorách kontaktního centra, odděleně od adiktologických služeb minimalizace rizik.

Sociální a zdravotní služby

Kraj má vytvořenou základní síť sociálních služeb pro cílovou skupinu osob užívajících návykové látky a ohrožených závislostí na návykových látkách s významnou pozicí několika velkých regionálních a nadregionálních poskytovatelů sociálních služeb. Služby jsou poskytovány všem věkovým skupinám.

Olomoucký kraj je jedním z mála krajů v České republice, který věnuje pozornost uživatelům návykových látek v rámci samostatné pracovní skupiny v rámci střednědobého plánování sociálních služeb.

Dostupnost sociálních služeb se v jednotlivých částí kraje liší, některé sociální služby jsou pro uživatele obtížněji dostupné a výzvou je také zajištění dostatečné kapacity těchto služeb. Pozornost je třeba věnovat především některých regionům kraje vzdálenějších od centra.

Významným problémem je nedostupnost některých typů zdravotní péče, zejména péče psychiatrické. Jedním ze zmiňovaných problémů v této oblasti je také nedostatek služeb a péče pro osoby s duálními diagnózami a dostupnost substituční terapie.

Sociální služby jsou zapojené do procesu komunitního plánování na místní i krajské úrovni. Oceňována je spolupráce s Krajským úřadem, spolupráce s městskými úřady rámci místní úrovně komunitního plánování poukazuje na některé možnosti dalšího zlepšení.

Školství a prevence závislostního chování

Silnou stránkou Olomouckého kraje v oblasti primární prevence jsou dobře fungující oblastní metodici prevence a pedagogicko-psychologické poradny s funkční spoluprací s krajským koordinátorem školské prevence. Dále pak neziskové organizace zajišťující preventivní programy a vzdělávání pro pedagogy a školní metodiky prevence, které se snaží reagovat na aktuální trendy mezi dětmi a mládeží. Zároveň je pro pracovníky dostupný kurz 250 hodin.

Mezi slabé stránky patří málo pokryté oblasti v kraji, kterými jsou Šumpersko a Jesenicko.

V oblasti Jesenicka, Osoblažska, Krnovska a Bruntálska je žádoucí posílit dostupnost preventivních služeb a vzdělávání pro pracovníky v prevenci. Žádoucí je posílit povědomí o možnostech online vzdělávacích aktivit.

Kromě posílení služeb je žádoucí zvážit specifické potřeby a charakteristiky cílových skupin, například romské populace.

Služby, které v kraji nejvíce chybí, jsou dětská psychiatrie, psychologové a psychoterapeuti.

V oblasti prevence je žádoucí posílit selektivní a indikovanou prevenci.

Ze zjištění vyplývá potřeba kontinuálního vzdělávání v oblasti preventivních strategií a tvorby preventivního plánu školy. Je možné udržovat a posilovat spolupráci školských poradenských pracovišť s pedagogicko-psychologickými poradnami. Doporučujeme zvážit možnost podpory vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti kvalitní, efektivní a evidence-based prevence a ve schopnosti rozeznat kvalitní program od neúčinných či potenciálně nebezpečných technik.

V kraji je méně než polovina škol (cca 45 %) zapojena do Systému evidence a monitoringu preventivních aktivit (SEPA).

Omezená dostupnost vzdělávacích aktivit souvisí zejména s existencí některých odlehlejších lokalit v Olomouckém kraji (např. Jesenicko). Z pozice kraje je žádoucí navýšit nabídku a rozšířit možnosti vzdělávání pro pracovníky v prevenci, školám lze doporučit využití platformy iPREV.

V sociálně vyloučených lokalitách Olomouckého kraje jsou poskytovány služby zaměřené spíše na sociální začleňování. V některých probíhají i terénní programy pro uživatele drog, např. v Přerově, Jeseníku, Prostějově a v obcích Šumperska a Jesenicka.

Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná stanice

Její zřizovatelem je Vojenská nemocnice v Olomouci. Tato záchytná stanice slouží obyvatelům celého Olomouckého kraje a je každoročně podporována z rozpočtu Olomouckého kraje částkou 6 099 000 Kč.

Její role v záležitostech ochrany veřejného pořádku a osob ohrožených v důsledku intoxikace psychoaktivními látkami je nezastupitelná. Činnost Protialkoholních a protitoxikomanických záchytných stanic bude nově definována a zařazena do systému dalších služeb. V Olomouckém kraji je Záchytná a protitoxikomanická stanice nedílnou součástí systému zdravotních služeb a opatření k ochraně zdraví populace před škodlivými účinky návykových látek a návykového chování. Úzce spolupracuje se všemi příslušnými službami i zařízeními a s policií. Velkou výhodou je úzká spolupráce se Střediskem sekundární prevence a léčby závislostí, jehož zřizovatelem je rovněž Vojenská nemocnice v Olomouci.

Drogová kriminalita:

Z hlediska absolutních počtů stíhaných drogových trestných činů se Olomoucký kraj nachází na 4. místě mezi kraji. To ukazuje na zvýšené vynucování práva v této oblasti v Olomouckém kraji ve srovnání s ostatními kraji (Analýza potřebnosti a dostupnosti adiktologických služeb – Olomoucký kraj, 2024).

Následující údaje jsou převzaty od Policie České republiky, Olomoucký kraj, 2024:

Užívání návykových látek v prostředí zábavy, nočního života

Noční život Olomouckého kraje se mimo jiné odehrává v tanečních klubech, na festivalech, v nočních barech a obdobných provozovnách. Mezi účastníky těchto akcí je nadále zřejmě nejpopulárnější extáze v tabletové a sypké formě (MDMA), přičemž cena tablety se v Olomouckém kraji pohybuje v rozmezí 150 - 250 Kč.

Typickými, resp. nejčastějšími uživateli jsou studenti ve věkové kategorii cca 15-25 let. Zkušenosti s tzv. tanečními drogami však mají i děti povinné školní docházkou. Mezi movitější klientelou značně roste poptávka po kokainu. Cena za gram se pohybuje v rozmezí 2000 – 3000,- Kč a odvíjí se od kvality produktu. Policie eviduje poznatky, že zmíněné návykové látky lze ve vybraných podnicích přímo zakoupit u obsluhy, nebo od osob, jejichž protiprávní činnost je personálem tolerována. Rovněž i zde proniká český metamfetamin, který je velmi oblíben zejména pro délku účinku.

Problémové formy užívání návykových látek

Jako nejpalčivější problém v rámci Olomouckého kraje policie jednoznačně vnímá uživatele metamfetaminu, jejichž počet neustále roste. I přes snahu některých uživatelů abstinovat, a po případném absolvování odvykacích programů, se opětovně vrací k užívání pervitinu. Uživatelé zpravidla pocházejí ze sociálně slabších společenských vrstev. Policie registruje čím dál větší množství uživatelů v menších městech a zejména pak na vesnicích, kam se přesunují z důvodu nižších nákladů na bydlení. To však neznamená, že by počet uživatelů ve větších městech klesal. Z podání jednotlivých uživatelů vyplývá, že k pervitinu nejčastěji užívají marihuanu, kterou vnímají jako zklidňující alternativu. K uživatelům pervitinu se potom nejčastěji váže opatrovací trestná činnost majetkového charakteru, pomocí které financují nákup návykové látky.

Nutno podotknout, že uživatelé pervitinu mají značný podíl na páchání násilné trestné činnosti. Opakovaně byly zaznamenány i případy vražd, kde pervitin sehrál hlavní roli.

Užívání návykových látek ve specifických skupinách

Minorita obyvatel, ať už se jedná o cizince či etnické menšiny, nijak nevyčnívá z průměru běžné populace uživatelů návykových látek. Mezi romskou komunitou jednoznačně převládá užívání pervitinu a marihuany. V prostějovském okrese potom byli zaznamenáni i uživatelé heroinu.

Nutno podotknout, že převážná část uživatelů pervitinu holduje hazardním hrám. Většina z nich má zřízené účty na internetových hazardních portálech. Uživatelé pervitinu postupně dávají přednost internetovým hrám a sázkám před klasickými kamennými provozovnami heren a kasin. Většina uživatelů pervitinu je zatížena dluhy a exekucemi.

Všeobecně jako značný sociální problém policie vnímá užívání pervitinu, ale i jiných návykových látek v rodinách, kde přímými účastníky jsou nezletilé děti, které přebírají řetězec chování od svých rodičů. Děti se postupně stávají uživateli návykových látek. V horších, avšak ne vůbec ojedinělých, případech se děti na drogové trestné činnosti přímo podílejí, nejčastěji formou distribuce návykových látek svým vrstevníkům. Takových případů policie zaznamenala v poslední době hned několik.

Nové psychoaktivní látky

Z činnosti policie vyplývá, že na území Olomouckého kraje je značná poptávka po kratomu, který mezi mladými uživateli nabývá na popularitě. V minulosti bylo v Olomouckém kraji zaznamenáno několik případů předávkování, které vedly k úmrtí uživatelů, byť nebyla zkoumána příčinná souvislost. Oblibu mezi uživateli si rovněž získává nápoj ayahuasca. Obě zmíněné látky si uživatelé nejčastěji objednávají na síti internet, anebo si látku obstarají od svých známých, kteří s ní již mají nějakou zkušenost.

Mezi nezletilými uživateli jsou v oblibě CBD produkty, žvýkací tabák a nikotinové sáčky. Obstarávání těchto produktů nečiní žádné potíže, jsou běžně prodejné.

Drogová kriminalita

Jak bylo již uvedeno, v Olomouckém kraji značně narůstá počet uživatelů pervitinu. Počet zjištěných varen metamfetaminu v Olomouckém kraji má vzestupnou tendenci. Velká část výrobců přemístila varny z větších měst do odlehlejších lokalit (vesnice, rekreační oblasti), kde si pronajímají rodinné domy, chaty a obdobné objekty, kde realizují výrobu. I přes legislativní omezení dostupnosti červeného fosforu, jakožto vstupní chemické suroviny při výrobě, si výrobci našli způsob, jak si tuto komoditu obstarat. Nejčastěji tak činí přes specializované obchodní internetové portály v zahraničí. Jód si obstarávají prostřednictvím spřízněných osob, které disponují potřebným živnostenským oprávněním.

Ze strany polských dodavatelů byla policií zaznamenána značná poptávka po české marihuaně, za kterou s českými výrobci směňují lékové tablety s obsahem PSE. Výrobci pervitinu na tuto možnost pružně reagují a prostřednictvím spřízněných osob pěstují konopí outdoor i indoor způsobem. Počet pěstovaných rostlin však omezují na cca 5-10 ks na jednom pěstebním místě, čímž se snaží eliminovat ztrátu všech pěstovaných rostlin v případě zásahu policie. Na území Olomouckého kraje tak lze zaznamenat velký výskyt menších pěstíren, přičemž výsledný produkt není primárně určen k vlastnímu užívání, ale k nákupu lékových přípravků s obsahem PSE. Stále větší kontroly a represe k možnostem nákupu léčiv s obsahem PSE v ČR a zejména v Polsku nutí výrobce ke stále větší kreativitě, kdy se zde objevují léčiva z Itálie, Turecka, a dokonce byly zaznamenány případy výroby metamfetaminu z efedrinu.

Nové trendy a fenomény

Jako hlavní vnímá policie změnu v oblasti výroby metamfetaminu, kdy vzhledem k nedostupnosti, vysoké ceně chemikálií a léčiv s obsahem PSE, mizí drobní výrobci metamfetaminu, kteří pokrývali svou spotřebu a poptávku pár osob ve svém okolí. Výroba se přemísťuje do sféry organizovaných kriminálních skupin, kde každý z pachatelů má svou roli, často se nemusí znát a dochází zde k výrobě metamfetaminu ve velkém rozsahu. Často se jedná o recidivisty, kteří páchají svou trestnou činnost sofistikovaně, znají styl práce kriminální policie a nezřídka svou produkci striktně distribuují v jiné části republiky, aby podstatně snížili riziko odhalení.

Dále jsou stále častější případy distribuce OPL mefedron, který k tomuto účely osoby nakupují prostřednictvím veřejné sítě internet a Darknet. Toto se snoubí s nižším věkem pachatelů, kteří se v tomto virtuálním světě velmi dobře pohybují.

2 Koordinační mechanismy na krajské a místní úrovni

2.1 Institucionální zajištění

2.1.1. Krajské zajištění koordinace

Krajský protidrogový koordinátor

Funkce protidrogového koordinátora Olomouckého kraje byla zřízena k 15. 9. 2001, a to od počátku v úvazku 1,0. Od 1. 7. 2002 tento koordinátor pracuje na Odboru zdravotnictví Krajského úřadu Olomouckého kraje a je podřízen přímo vedoucímu odboru. Zajišťuje vertikální i horizontální koordinaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji.

Komise pro prevenci kriminality a drogových závislostí

Komise je poradním orgánem Rady Olomouckého kraje. Zabývá se otázkami prevence kriminality, protidrogové politiky a primární prevence rizikového chování ve školství.

Tvoří ji 15 členů. V roce 2024 proběhla 4 jednání této komise.

Garantem této komise byl po většinu roku 2024 Mgr. Ivo Slavotínek, 1. náměstek hejtmana Olomouckého kraje.

Po volbách do zastupitelstev krajů v Česku, které se konaly 20. – 21. září 2024, se stal garantem JUDr. Martin Škurek, Ph.D., náměstek hejtmana.

Komise pro prevenci kriminality a drogových závislostí změnila svůj název a nyní se jmenuje Komise pro prevenci kriminality. Obsah činnosti zůstal stejný jako v předchozích volebních obdobích.

Tajemníkem komise je manažer prevence kriminality Mgr. Michal Poláček.

Seznam členů komise a kontakt na jejího tajemníka je umístěn na webových stránkách Olomouckého kraje:

Do září 2024 - <https://www.olkraj.cz/komise-pro-prevenci-kriminality-a-drogovych-zavislosti-cl-5017.html>

Pro nové volební období

Horizontální koordinace protidrogové politiky Olomouckého kraje

Krajská protidrogová koordinátorka spolupracuje s manažerem prevence kriminality (pracovník Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje), krajským koordinátorem romských poradců (pracovník Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje), metodikem prevence rizikového chování (pracovník Odboru školství a mládeže Krajského úřadu Olomouckého kraje), zdravotnickými zařízeními i policií. Spolupráce je dobrá, probíhá v různé intenzitě a má různé formy, včetně spolupráce při přípravě strategických plánů.

Krajská protidrogová koordinátorka byla manažerkou pracovní skupiny „Osoby ohrožené návykovým jednáním“ v rámci struktury střednědobého plánování sociálních služeb v Olomouckém kraji. Dále je členkou pracovní skupiny pro prevenci kriminality a Realizačně manažerského týmu organizační struktury pro plánování sociálních služeb na krajské úrovni.

V rámci pracovní skupiny „Osoby ohrožené návykovým jednáním“ zařazené do organizační struktury pro plánování sociálních služeb na krajské úrovni docházelo ke společnému setkávání zástupců neziskových organizací působících v oblasti prevence závislostí a krajské protidrogové koordinátorky.

2.1.2. Místní zajištění koordinace

V Olomouckém kraji je 5 okresů (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk) se 13 obcemi s rozšířenou působností. Kontaktní pracovník byl určen ve všech 13 obcích s rozšířenou působností. Služby pro uživatele drog poskytované neziskovým sektorem jsou součástí komunitního plánování obcí a jejich zástupci se přímo podílí na vytváření komunitních plánů sociálních služeb.

Žádná z obcí Olomouckého kraje nemá zpracován samostatný dokument pro oblast protidrogové politiky, ani o její realizaci nevydává samostatnou výroční zprávu. Problematika osob zneužívajících návykové látky a ohrožených závislostním chováním je začleněna do komunitních plánů rozvoje sociálních služeb jednotlivých obcí.

Kontaktní pracovníci obecních úřadů – protidrogová prevence

Adresa	Kontaktní pracovník	Odbor	Telefon	E-mail
MěÚ Šumperk, Lautnerova 1, 787 01	Slavěna Karkošková Bc.	Odbor sociálních věcí	583 388 919	slavena.karkoskova@musumperk.cz
MěÚ Javorník, Nám. Svobody 134, 790 70	Jorga Formánková, Bc.	Odbor tajemníka	584 458 789 725 174 028	socialni.jr@mestojavornik.cz
MěÚ Mohelnice, U Brány 2, 789 85	Fričarová Eva	Odbor sociálních věcí – vedoucí	583 452 163	fricarovae@mu-mohelnice.cz
Magistrát města Olomouce, Štursova 1, 77900	Tomáš Kocman, Mgr.	Odbor sociálních věcí - kurátor pro mládež	420 585 562	tomas.kocman@olomouc.eu
MěÚ Jeseník, Masarykovo nám.1/167, 790 01	Ptáčková Bohumila, Bc.	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	584 498 414	bohumila.ptackova@jesenik.cz
MěÚ Zlaté Hory, Nám. Svobody 80, 793 76	Zondlaková Alena, Bc., DiS.	Odbor tajemníka	584 453 059	alena.zondlakova@zlatehory.cz
Magistrát města Prostějova, Nám. T. G. Masaryka 131/12, 796 01	Petrželová Gabriela, Bc.	Odbor sociálních věcí	582 329 341	gabriela.petrzelova@prostejov.eu
MěÚ Šternberk, Horní nám. 16, 785 01	Zajacová Jitka, Ing.	Odbor sociálních věcí, vedoucí	585 086 527 725 765 695	zajacova@sternberk.cz
Městská policie Masarykovo nám. 22 783 91 Uničov 1	Hubner Jiří, Bc.	Městská policie	585 088 258 725 351 106	mp@unicov.cz
MěÚ Zábřeh, Nám. Osvobození 345/15, 789 01	Machová Miroslava, Bc.	Odbor sociálních věcí	583 468 121	miroslava.machova@muzabreh.cz
MěÚ Konice, Na Příhonech 405, 798 52	Koudelková. Hana, Mgr.	Vedoucí odboru soc. věcí	582 401 471	hana.koudelkova@konice.cz
MěÚ Litovel, nám. Přem. Otakara 777/2, 784 01	Procházka Pavel	Odbor sociální a správní,	585 153 231	prochazka@mestolitovel.cz
MěÚ Hanušovice, Hlavní ulice 92, 788 33	Katie Podlešná, Bc., DiS.	Odbor tajemníka	583 034 426	podlesna@mu-hanusovice.cz
MěÚ Hranice, Pernštejnské nám. 1, 753 01	Soňa Hümmmerová Mgr.	Odbor sociálních věcí	581 828 425	sona.hummerova@mesto-hranice.cz
Magistrát města Přerova, Nám. T.G.M. 2, 750 11	Buš Boleslav, DiS.	Odbor sociálních služeb a zdravotnictví	581 268 770	boleslav.bus@prerov.eu
MěÚ Kojetín, Masarykovo nám. 20, 752 01	Stavová Alice, Bc.	Odbor vnitřních věcí, školství a kultury	581 277 431	a.stavova@radnice.kojetin.cz
MěÚ Lipník nad Bečvou náměstí T.G. Masaryka 89, 751 31	Jemelková Pavla, Bc.	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví	581 722 220	jemelkova@mesto-lipnik.cz

2.2. Strategické dokumenty protidrogové politiky Olomouckého kraje

Základním strategickým dokumentem Olomouckého kraje pro oblast protidrogové politiky v roce 2023 byla **Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023 – 2026** (dále je „Strategie“), která byla dne 20. 2. 2023 usnesením č. UZ/13/44/2023 schválena Zastupitelstvem Olomouckého kraje. Kromě nelegálních drog je zaměřena i na problematiku užívání alkoholu a tabáku a patologické hráčství. <https://www.kr-olomoucky.cz/dokumenty-vyrocní-zpravy-cl-359.html>

Implementačním nástrojem Strategie jsou Akční plány na dvouletá období.

Součástí Strategie a Akčních plánů je i oblast primární prevence.

Základním strategickým dokumentem Olomouckého kraje pro oblast sociálních služeb byl **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2024 - 2026**, v jehož rámci vyvíjela činnost pracovní skupina „Osoby ohrožené návykovým jednáním“.

<https://www.kr-olomoucky.cz/strednedobe-planovani-socialnich-sluzeb-cl-288.html>

Protidrogová koordinátorka byla manažerkou pracovní skupiny „Osoby ohrožené návykovým jednáním“ a členkou Realizačně manažerského týmu, což jsou pracovní skupiny zařazené do organizační struktury pro plánování sociálních služeb na krajské úrovni.

Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2022–2027 byla schválena usnesením Zastupitelstva Olomouckého kraje č. UZ/7/78/2021 ze dne 13. prosince 2021.

Mezi stálá bezpečnostní rizika patří pokračující trend částečného přesunu kriminality do virtuálního prostředí internetu. Jedním z cílů nové strategie je Adaptace v kyberprostoru. Tento cíl reaguje na zvyšující se dostupnost internetového připojení a využívání této nové formy komunikace, ale i na přesun běžných a volnočasových aktivit do internetového prostředí.

2.3 Další významné aktivity v oblasti protidrogové politiky v r. 2024

V září 2024 proběhl v Olomouci v aule Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci již 13. ročník Krajské konference primární prevence Olomouckého kraje pro rok 2024 za účasti představitelů samosprávy Olomouckého kraje, zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a metodiků primární prevence z poradenských pedagogických a psychologických pracovišť i ze škol a školských zařízení na území Olomouckého kraje, a to v celkovém počtu 170 účastníků. Konferenci s názvem a na téma „Bezpečné prostředí a přátelské klima ve škole“ předcházel roční cyklus vzdělávání školních metodiků prevence, finanční podpora dosáhla celkové částky 250 000 Kč (oproti roku 2023 byla o 50 000 Kč navýšena). V roce 2025 se s částkou 250 000 Kč počítá již standardně na identický projekt, kdy tématem budou „možnosti primární prevence při podpoře duševního zdraví a wellbeingu ve školách“.

3 Finanční zajištění služeb

3.1 Financování služeb Olomouckým krajem

Olomoucký kraj každoročně vyhlašuje dotační program pro oblast sekundární a terciární protidrogové prevence. V roce 2024 byl vyhlášen **Program Olomouckého kraje pro oblast protidrogové prevence v roce 2024**.

Tento dotační program je administrován Odborem zdravotnictví Krajského úřadu Olomouckého kraje. V jeho rámci obdržely neziskové organizace z rozpočtu Olomouckého kraje 3 280 000 Kč.

Odborem sociálních věcí je administrován **Program finanční podpory poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji**, který je zaměřen na financování sociálních služeb registrovaných dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů; zařazených do Sítě sociálních služeb Olomouckého kraje.

Služby protidrogové prevence byly podpořeny z **Programu finanční podpory poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji 2023 - Podprogram č. 1 a č. 2**.

Organizace také mohly získat finanční prostředky formou **individuální žádosti**. V roce 2024 neobdržel touto cestou příspěvek žádný projekt protidrogové prevence.

Činnost **Protialkoholní a protitoxikomanické záchytné služby** je každoročně podpořena z rozpočtu Olomouckého kraje částkou **6 099 000 Kč**.

Výdaje na protidrogovou politiku z rozpočtu Olomouckého kraje v roce 2024

Výdaje	Popis	Výše (v Kč)
Program Olomouckého kraje pro oblast protidrogové prevence v roce 2024	Dotační tituly: 1. Podpora Kontaktních a poradenských služeb a terénních programů 2. Podpora ambulantní léčby a doléčovacích programů. 3. Podpora specifická selektivní a indikovaná primární prevence	3 280 000
Programu finanční podpory poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji - Podprogram č. 1.	Dotace ze státního rozpočtu do rozpočtu Olomouckého kraje určená na poskytování sociálních služeb pro osoby se závislostí	32 408 700
Programu finanční podpory poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji - Podprogram č. 2	Dotace z rozpočtu Olomouckého kraje určená na poskytování sociálních služeb pro osoby se závislostí	3 306 200
Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná stanice	Příspěvek z rozpočtu Olomouckého kraje	6 099 000
Vzdělávání vybraných metodiků primární prevence na školách a školských zařízeních a organizace Krajské konference primární prevence Olomouckého kraje	Příspěvek z rozpočtu Olomouckého kraje pro příspěvkovou organizaci Pedagogicko-psychologickou poradnu a Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje na vzdělávání vybraných metodiků primární prevence na školách a školských zařízeních - roční vzdělávací cyklus, který vrcholí organizací Krajské konference primární prevence Olomouckého kraje	200 000

3.2 Financování služeb obcemi

Některé obce nemají ve svých rozpočtech částku na podporu protidrogové prevence přesně vyčleněnu. Téměř všechny služby, na jejichž financování se podílel Olomoucký kraj, byly podpořeny také z rozpočtů obcí. Podpora služeb z rozpočtu obcí klesá.

V oblasti finanční podpory bylo rovněž realizováno dotační řízení MŠMT ČR na podporu projektů organizací v Olomouckém kraji profilujících svou činnost v oblasti primární prevence. Celková částka podpory pro Olomoucký kraj činila 1 827 126 Kč, byly podpořeny projekty těchto organizací: Univerzita Palackého v Olomouci (E-bezpečí pro pedagogy a žáky 2024 částkou 551 680 Kč), KAPPA-HELP, z.s. (Vzdělávání pedagogů částkou 119 900 Kč), AZ Help, z.s. (program selektivní protidrogové prevence částkou 822 746 Kč) a PPP a SPC Olomouckého kraje (Program krajské primární prevence 332 800 Kč - tzv. krajský projekt).

4. Adiktologické služby

4.1 Adiktologické služby minimalizace rizik

Služby v oblasti snižování rizik spojených s užíváním návykových látek zajišťuje v Olomouckém kraji pět kontaktních center. Ve všech regionech Olomouckého kraje se tedy nachází kontaktní centrum a jsou realizovány terénní programy. Všechny služby jsou klientům a blízkým osobám nabízeny dle standardů odborné způsobilosti Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí (RVKPZ).

V nízkoprahových adiktologických službách v Olomouckém kraji lze v posledních letech pozorovat celkový nárůst klientů, a to jak uživatelů pervitinu, tak zejména uživatelů alkoholu.

Mezi klienty nízkoprahových adiktologických služeb stejně jako ve všech ostatních krajích ČR i v Olomouckém kraji výrazně převažují uživatelé se základní drogou pervitin. Většina z nich užívá primárně injekčně a zpravidla se lze u nich vedle užívání pervitinu setkat také s užíváním dalších návykových látek, případně s nelátkovou závislostí (tzv. polyvalentní uživatelé). K užívání pervitinu se nejčastěji přidružují užívání opioidů, konopných drog a psychofarmak, pití alkoholu nebo online hazardní hry.

Relativně málo je u klientů těchto služeb rozšířené užívání substitučních přípravků (buprenorfinu nebo metadonu) opatřovaných na černém trhu. Zejména na Prostějovsku se stále objevuje užívání heroinu, které je primárně spojováno s místní komunitou olašských Romů, ale i zde již užívání heroinu ustupuje ve prospěch užívání pervitinu. Mezi užívanými opiáty a opioidy tak vyniká především surové opium, které klienti v letním období (v „opiové sezóně“) sklízají na makových polích a užívají převážně nitrožilně, s tím, že často rovněž dále užívají pervitin. Podle odhadu vedoucího kontaktního centra v Šumperku 40-50 % klientů není v přímém kontaktu se službou a využívá sekundární výměnu nebo pořizuje materiál v lékárnách. Uživatelé, kteří nevyužívají ani sekundární výměny, si pořizují materiál v lékárnách a často rovněž přes internet.

Vedoucí kontaktního centra v Jeseníku uvedla, že 20-30 klientů této služby pravidelně dochází do služby měnit injekční materiál a ostatní většinou využívají sekundární výměnu.

V Olomouckém regionu je klienty (kromě marihuany a alkoholu) nejčastěji užíván pervitin, legálně i nelegálně získané léky, syntetické a taneční drogy. V hojné míře je zneužíván toluen, sezónně opium a halucinogenní houby. Kontaktní centrum je v kontaktu s malou skupinkou uživatelů opiátů. Většinou se jedná o uživatele Subutexu. Ve více než polovině případů se jedná o polymorfní užívání několika druhů drog.

Převážnou většinu klientů Kontaktního centra v Olomouci (Společnost Podané ruce o.p.s.) tvořili intravenózní uživatelé pervitinu, i když stále více klientů přechází na šetrnější způsoby užívání. Kontaktní centrum Prostějov (Společnost Podané ruce o.p.s.) poskytuje standardní kontaktní a poradenský program a terénní program. V Prostějovském regionu je klienty také nejčastěji užíván pervitin (kromě marihuany a alkoholu). V komunitě Olašských Romů se objevuje zneužívání opiátů. Je navázána dobrá spolupráce s lékárnami, která umožňuje distribuci i sběr harm reduction materiálu. V roce 2023 došlo k dalšímu rozvoji poskytování služby terénní programy. Terénní programy jsou poskytovány 5 dní v týdnu, a to jak v Prostějově, tak i ve vytipovaných obcích Prostějovského regionu (mikroregion Konicko, Nezamyslice, Drahany, Plumlov, Mostkovice).

Také Kontaktní centrum KAPPA-HELP v Přerově má v cílové skupině nejvíce zastoupeny intravenózní uživatele pervitinu. V tzv. opiové sezóně se ve významné míře objevují uživatelé surového opia. V letních měsících užívají tuto drogu i uživatelé běžně užívající pervitin.

V Olomouckém kraji se kromě užívání pervitinu, cannabisu, heroinu a dalších opiátů, objevovalo zneužívání nových psychoaktivních drog (rostlinných nebo syntetických), těkavých látek a anabolických steroidů.

Kontaktní centrum Krédo v Šumperku (PONTIS Šumperk o.p.s) pracuje i s cílovou skupinou uživatelů alkoholu, ale pouze v rámci poradenství.

Kontaktní centrum Darmoděj poskytuje kvalitní služby v Jeseníku.

Klienty velmi využívaná služba „Terénní programy na Šumpersku“ (Společnost Podané ruce o.p.s.) je velmi oblíbená. Působí ve městech Zábřeh, Mohelnice a Hanušovice a obcích Libina, Postřelmov, Třeština a v dalších obcích.

Služba „Terénní programy v Olomouci“ (Společnost Podané ruce o.p.s.) působí kromě Olomoucka i v Uničově, Šternberku a Litovli. V Uničově pracuje kromě klientů užívajících tradiční drogy i s uživateli opiátů. Jedná se převážně o sezónní užívání. V Uničově a Olomouci došlo k výraznému nárůstu vydaného harm reduction materiálu (injekčních setů). Kuřákům marihuany jsou distribuovány filtry Rolls, o které je zájem. Filtry zadržují část nečistot, takže jsou plně v souladu s principem harm reduction. Navíc slouží jako výborný komunikační prostředek s klienty, které je obtížné kontaktovat.

Pokračovala také distribuce barevných injekčních stříkaček, které snižují riziko náhodného sdílení uživateli, a barevných kapslí. Je navázána spolupráce s některými lékárnami, do kterých jsou umísťovány základní balíčky s harm reduction materiálem. Některé lékárny přijímají i použitý harm reduction materiál. V olomouckých lékárnách musela být tato spolupráce kvůli nevhodnému chování klientů přerušena. Službě se podařilo udržet doplňkovou službu potravinových balíčků – významného motivačního prvku. Díky dalším motivačním pobídkám se zvýšil zájem o testy na hepatitidu typu C; během roku byla otestována cca čtvrtina klientů. Někteří klienti hledají alternativu k injekčnímu užívání a využívají distribuci šňupátek, kapslí či alobalů. O nabízený materiál je velký zájem.

Ve všech navštěvovaných městech a obcích je poptávka po službách harm reduction a místní samosprávy podporují činnost terénních programů.

Mezi uživatele drog, kteří byli se službami „Terénní programy v Olomouci“ a „Terénní programy na Šumpersku“ Společnosti Podané ruce o.p.s. v kontaktu, se stále vyskytují nové syntetické látky, které jim způsobovaly větší zdravotní potíže.

Službám se dařilo být v kontaktu i s mladšími uživateli (do 25 let), se kterými je nutné hovořit zejména o zásadách bezpečnějšího užívání. Tito uživatelé často aplikují drogy více rizikově, bez znalosti základních zásad harm reduction.

V regionu je stále velmi rozšířené víkendové užívání nějaké stimulační látky (pervitin, extáze, „emko“).

Služba „Terénní programy v Prostějovském regionu“ (Společnost Podané ruce o.p.s.) je poskytována na území Statutárního města Prostějova a ve vytipovaných okolních obcích a v mikroregionu Konicko. Vzhledem k rozsáhlosti území je pozitivní, že má organizace pro realizaci služeb k dispozici automobil.

Služba „Terénní programy KAPPA-HELP“ působila na území Přerovska, Hranicka, Kojetínska a Lipenska. Od září 2020 má k dispozici automobil, což umožnilo výrazné zkvalitnění jejího poskytování. Terénní programy KAPPA-HELP působily v roce 2023 na území Přerovska, Hranicka, Kojetínska, Tovačovska a Lipenska. V polovině roku došlo k posunu poskytování služby - terén v obcích mimo Přerov byl dočasně poskytován v jiných časech než běžně, a to ve večerních hodinách. Tato změna se ukázala jako velmi efektivní - umožnila oslovit i nové klienty, kteří se v běžné provozní době nevyskytovali. Proto je plánováno zachování v menší míře i do budoucna.

Automobil má k dispozici i služba „Darmoděj, z. ú. – terénní program“, která je realizována v Jesenickém regionu.

U naprosté většiny klientů služeb byla zastoupena kombinace primární drogy (pervitin) se zneužíváním alkoholu, marihuany, sezónních drog (surové opium, lysohlávky) a léků.

V rámci některých služeb terénních programů byly do lékáren distribuovány tzv. bezpečné balíčky, díky čemuž docházelo také k monitoringu využívání lékáren uživateli drog.

Při postupném rozšiřování terénních programů v Konickém regionu se z hlediska územního pokrytí a dostupnosti služeb obyvatelům Olomouckého kraje v jednotlivých regionech síť služeb jeví jako dostačující.

I nadále probíhala spolupráce s pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kdy do služeb dochází matky uživatelky, případně partneri. S některými bylo možné navázat systematickou spolupráci, která je zaměřena na témata užívání, možnosti léčby, abstinence apod.

Problémem stále zůstává nedostatečné financování některých služeb, zejména terénních programů na Prostějovsku, které jim neumožňuje vykonávat jejich činnost v dostatečném rozsahu a kvalitě.

V listopadu se služby připojily k Evropskému týdnu testování na HIV a hepatitid. Tato aktivita byla rovněž využita ke zviditelnění problematiky infekčních nemocí a k propagaci bezplatného anonymního testování.

Je nutno prohlubovat spolupráci s městem Hranice, kde pravděpodobně nejsou harm reduction i další služby pro cílovou skupinu poskytovány v potřebném rozsahu.

Harm reduction služby využívají ke komunikaci s klienty i sociální síť Facebook, prostředí, ve kterém se klienti cítí bezpečně.

Služby harm reduction v roce 2024

Název projektu/ programu	Realizátor	Typ služby*	Cílová skupina	Počet klientů (uživatelů drog)	Počet kontaktů (uživat.)	Počet vydaných inj. setů	Územní působnost
K-centrum Darmoděj	Darmoděj, z.ú.	KPS	Problémoví uživatelé drog	125		5 117	Jesenicko
K-centrum Krédo	PONTIS Šumperk o.p.s.	KPS	Problémoví uživatelé drog a alkoholu	182	2 238	16 827	Šumpersko
Kontaktní centrum v Olomouci	Společnost Podané ruce, o.p.s.	KPS	Problémoví uživatelé drog	600	6 335	72 238	Olomoucko
Kontaktní centrum v Prostějově	Společnost Podané ruce, o.p.s.	KPS	Problémoví uživatelé drog	177	2 432	23243	Prostějovsko
KKC Kappa (Přerov)	KAPPA-HELP, z.s.	KPS	Problémoví uživatelé drog	267		18 410	Přerovsko
Terénní programy v Olomouci	Společnost Podané ruce, o.p.s.	TP	Problémoví uživatelé drog	258	2 605	44 117	Olomoucký region
Terénní programy na Šumpersku	Společnost Podané ruce, o.p.s.	TP	Problémoví uživatelé drog	251	1 367	15 888	Šumperský region
Terénní program KAPPA-HELP	KAPPA-HELP, z.s.	TP	Problémoví uživatelé drog	151		13 010	Přerovský region
Darmoděj z.ú.-Terénní program	Darmoděj, z.ú.	TP	Problémoví uživatelé drog	38	1 183	3 579	Jesenický region
Terénní HR služby Prostějov	Společnost Podané ruce, o.p.s.	TP	Problémoví uživatelé drog	122	446	3 267	Prostějov

* TP – terénní programy, KPS – kontaktní centra, KPS a TP – sloučené programy

4.2 Služby v oblasti ambulantní léčby

Ve Fakultní nemocnici v Olomouci je na Klinice psychiatrie v Ambulanci závislostí realizován program ambulantní léčby a programy substituce.

V Olomouci zajišťovaly program ambulantní léčby a poradenství neziskové organizace - P-centrum, spolek a Společnost Podané ruce o.p.s. a zdravotnické zařízení Adiktologická ambulance prevence a léčby závislostí (Nestátní interní oddělení s. r. o.) – 179 pacientů.

Adiktologická ambulance organizace Darmoděj, z.ú. v Jeseníku ukončila svoji činnost. Důvodem byla vysoká ekonomická náročnost této služby.

Ambulantní léčbu závislosti na legálních i nelegálních drogách poskytují také psychiatrické ordinace. Na webu Olomouckého kraje lze najít základní přehled těchto služeb:

<http://www.olkraj.cz/prehled-psychiatrickych-a-adiktologickych-sluzeb-cl-2757.html>

Služba Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji (Společnost Podané ruce o.p.s.) v Olomouci poskytuje individuální i rodinné poradenství zaměřené na problematiku zvládání závislosti a problémů s hráčstvím včetně otázek dluhů a základního právního poradenství. Služba nabízí i svépomocný web pro hráče a využívání terapeutické skupiny nebo svépomocné skupiny Anonymních hráčů.

<https://www.nabertekurz.cz/rozcestnik>

Pracuje také s klienty s problémem závislosti na alkoholu a nealkoholových návykových látkách. Spolupracuje s Probační a mediační službou Olomouc, Šumperk, Prostějov a s OSPOD. Jedenkrát až dvakrát týdně je služba poskytována i ve městech Zábřeh a Prostějov.

Služba působí i v oblasti primární prevence, kde se zaměřuje se na prevenci patologického hráčství.

Zdravotnické zařízení Adiktologická ambulance prevence a léčby závislostí (Nestátní interní oddělení s. r. o.) má smlouvu se všemi důležitými zdravotními pojišťovnami. Nejvíce klientů bylo se základní drogou alkohol.

Středisko sekundární prevence a léčby závislostí (Vojenská nemocnice Olomouc) – ambulantní provoz zůstal po celý rok.

4.3 Služby v oblasti rezidenční léčby

V Olomouckém kraji je zajištěna střednědobá i dlouhodobá ústavní léčba závislostí v Psychiatrické nemocnici Marianny Oranžské v Bílé Vodě a v Psychiatrické léčebně ve Šternberku (Primariát VII. - Léčba závislostí).

V Psychiatrické nemocnici v Bílé Vodě jsou k dispozici komunitě i specializovaná oddělení pro komplexní léčbu závislostí. Pro klienty je v nabídce několik léčebných programů včetně začleněných terapeutických komunit (Terapeutická komunita Harmonie, Terapeutická komunita Fides a Terapeutická komunita Fenix, Terapeutická komunita Tao).

V Psychiatrické léčebně ve Šternberku je zajišťována také soudně nařízená ústavní léčba.

Středisko sekundární prevence a léčby závislostí při Vojenské nemocnici v Olomouci poskytuje kromě detoxikace a detoxifikace také krátkodobou léčbu. Ambulantní provoz zůstal po celý rok zachován.

Detoxikace je poskytována také ve Fakultní nemocnici v Olomouci, v Psychiatrické nemocnici Marianny Oranžské v Bílé Vodě i v Psychiatrické léčebně ve Šternberku.

Činnost **Protialkoholní a protitoxikomanické záchytné služby**, která je každoročně podpořena finančními prostředky Olomouckého kraje ve výši zhruba 6 milionů Kč, zajišťuje Vojenská nemocnice Olomouc.

Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná služba umožňuje bezpečné vystřízlivění osob, které se pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek dopouštějí společensky nebezpečného chování, chování ohrožujícího sebe nebo okolí, případně působí veřejné pohoršení. Záchytu jsou podrobeny také osoby, které se dopustily přestupků nebo trestné činnosti a pro opilost nemohou být umístěny v policejní cele a osoby, které jsou vedeny jako

hledané a byly zadrženy ve stavu opilosti. Její provoz je nepřetržitý. Je personálně i provozně zajištěn Střediskem sekundární prevence a léčby závislostí Vojenské nemocnice Olomouc. Služba nabízí kapacitu až 15 míst.

Provádí také odběry ke stanovení hladiny alkoholu nebo drog pro policii České republiky.

Záchyty jsou uskutečňovány převážně na základě žádosti Policie ČR a Městské policie ze spádové oblasti, která kromě Olomoucka zahrnuje Přerovsko, Prostějovsko, Šumpersko a Jesenicko.

Dalším významným žadatelem jsou zdravotnická zařízení. Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná služba má zajištěnu nepřetržitou lékařskou péči. Úzce spolupracuje s AT ambulancí i Střediskem sekundární prevence a léčby závislostí Vojenské nemocnice v Olomouci i s dalšími zdravotními a sociálními službami. Snahou personálu služby je nabídnout pomoc. Klientům je tedy nabízena edukace, možnost léčby a ve spolupráci s dalšími službami i sociální a právní poradenství.

4.4 Adiktologické služby následné péče

V Olomouckém P-centrum, spolku dlouhodobě probíhá úspěšný doléčovací program, který je určen klientům z celé České republiky. Jeho součástí je i nabídka chráněného bydlení ve dvou bytových jednotkách.

Další doléčovací program realizuje v úzké spolupráci s Psychiatrickou nemocnicí v Bílé Vodě organizace Darmoděj, z. ú. Tento program je zaměřen zejména na klienty s duálními diagnózami nebo klienty obtížně se začleňujícími.

Služby v oblasti následné péče v r. 2024

Název programu	Realizátor	Typ služby*	Cílová skupina	Počet osob, kt. služby zař. využily	Počet nově evid. žádostí o léčbu	Územní působnost	Certifikace (ano/ne)
Darmoděj z.ú. – služba následné péče	Darmoděj z.ú.	Pobytová a ambulantní forma	Závislost na náv. látkách duál. diagn. 18 – 80 let	71	116	Jesenicko, Olomoucký kraj	ano
Doléčovací program	P-centrum, spolek	Pobytová a ambulantní forma	Závislost na náv. látkách, nelátkové závislosti	55	96	Celorepubliková	ano

*ambulantní – následná péče ambulantní, pobytová – následná péče pobytová

4.5 Ostatní specializované programy

Klienti všech služeb, kteří mají problém se zákonem nebo jsou ve výkonu trestu, mohou využívat úspěšný program „Práce s klienty v konfliktu se zákonem“ probíhající v úzké spolupráci zejména s Vazební věznicí Olomouc a s věznicí Mírov. Ve Vazební věznicí Olomouc je realizován strukturovaný program. Ve věznicích Ostrava – Heřmanice, Ostrov nad Ohří a Opava realizuje služba svoji činnost individuálně dle potřeby klienta. Ve spolupráci s probační a mediační službou je nabízen strukturovaný terapeutický program, určený zejména klientům – rodičům.

5 Adiktologické preventivní služby

Aktivity v oblasti specifické primární prevence

Aktivity v oblasti specifické primární prevence

Specifická primární prevence je jedním z pilířů preventivních aktivit v oblasti primární prevence a je nutností všude tam, kde již nepostačují mechanismy primární prevence všeobecné.

V Olomouckém kraji se výkonu specifické primární prevence ze strany nestátních neziskových organizací v největším rozsahu věnuje organizace P-centrum, spolek, která významným způsobem pracuje v rámci Programů primární prevence také s pedagogy.

Mezi největší vzdělavatele a realizátory programů v Olomouckém kraji patří již zmíněné P-centrum, dále pak KAPPA – HELP z.s. (Přerov a okolí), kde se rovněž věnují vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, Sdružení D (Olomouc) a Společnost Podané ruce, o.p.s. (Prostějov a okolí). Na Šumperku poskytuje služby primární prevence organizace Pontis, a to včetně nízkoprahového klubu. Na Jesenicku působí v oblasti primární prevence organizace AZ Help, z.s., která realizuje vzdělávání pedagogů v Olomouckém kraji, ačkoliv statutárně sídlí v Moravskoslezském kraji.

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace (Univerzita Palackého Olomouc, Pedagogická fakulta) v Olomouci se zabývá vzděláváním, výzkumem, intervencí a osvětou spojenou s rizikovým chováním na internetu a souvisejícími fenomény.

Na jednotlivých školách jsou realizovány minimální preventivní programy, některé školy realizují i další aktivity a projekty v oblasti prevence rizikových projevů chování.

Skutečně významný podíl na realizaci specifické primární prevence na školách (nejčastěji ve formě konkrétní intervence) mají oblastní metodici primární prevence (ve všech 5 okresech Olomouckého kraje) působící v Pedagogicko-psychologické poradně a Speciálně pedagogickém centru Olomouckého kraje, kteří v rámci celoročních aktivit realizují intervence ale i aktivity vzdělávání pedagogů.

V září 2024 proběhl v Olomouci v aule Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci již 13. ročník Krajské konference primární prevence Olomouckého kraje pro rok 2024 za účasti představitelů samosprávy Olomouckého kraje, zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a metodiků primární prevence z poradenských pedagogických a psychologických pracovišť i ze škol a školských zařízení na území Olomouckého kraje, a to v celkovém počtu 170 účastníků. Konferenci s názvem a na téma „Bezpečné prostředí a přátelské klima ve škole“ předcházela roční cyklus vzdělávání školních metodiků prevence, finanční podpora dosáhla celkové částky 250 000 Kč (oproti roku 2023 byla o 50 000 Kč navýšena). V roce 2025 se s částkou 250 000 Kč počítá již standardně na identický projekt, kdy tématem budou „možnosti primární prevence při podpoře duševního zdraví a wellbeingu ve školách“.

V oblasti finanční podpory bylo rovněž realizováno dotační řízení MŠMT ČR na podporu projektů organizací v Olomouckém kraji profilujících svou činnost v oblasti primární prevence. Celková částka podpory pro Olomoucký kraj činila 1 827 126 Kč, byly podpořeny projekty těchto organizací: Univerzita Palackého v Olomouci (E-bezpečí pro pedagogy a žáky 2024 částkou 551 680 Kč), KAPPA-HELP, z.s. (Vzdělávání pedagogů částkou 119 900 Kč), AZ Help, z.s. (program selektivní protidrogové prevence částkou 822 746 Kč) a PPP a SPC Olomouckého kraje (Program krajské primární prevence 332 800 Kč - tzv. krajský projekt).

Pro rok 2025 připravuje nový Dotační program na podporu primární prevence ve školách Olomouckého kraje, který bude určen k podpoře projektů NNO v oblasti selektivní a indikované primární prevence, přičemž uvažovaná finanční alokace bude 2 500 000 Kč.

Olomoucký kraj má v oblasti primární prevence v resortu školství schválen zásadní strategický a koncepční materiál: **Krajský plán primární prevence Olomouckého kraje na léta 2023 – 2026** (dále KP OK), který byl schválen Radou Olomouckého kraje dne 5. 9. 2022 s platností od 1. 1. 2023.

<https://www.olkraj.cz/strategie-a-metodiky-v-oblasti-primarni-prevence-cl-398.html>

V oblasti cílené protidrogové prevence má KP OK stanoven cíl:

Zaměřit se v oblasti vzdělávání v primární prevenci na témata řešení vybraných rizikových projevů chování, dále na prohlubování způsobů a forem online spolupráce mezi metodiky primární prevence, zajistit tvorbu metodických a dalších dokumentů společně se zvýšením kompetencí pro případ pandemické (případně válečné) situace a reflektovat možná rizika distanční výuky na školách.

V rámci dosažení tohoto cíle byl stanoven jeden z konkrétních podcílů:

Zaměřit se na podporu a realizaci preventivních programů na školách cíleně zaměřených na vybrané rizikové projevy chování žáků a studentů, především v oblasti prevence zneužívání rozšířených návykových látek (nikotinu, kratomu atd.) a prevence agresivity u žáků a studentů a na další rizikové projevy chování, jež vyplynou v souvislosti s aktuálními trendy.

Tento podcíl je dále rozveden v rámci parametrů plnění v příslušném **Akčním plánu primární prevence na léta 2023–2024**.

Krajský plán primární prevence Olomouckého kraje na léta 2023–2026 zahrnuje primární prevenci těchto rizikových projevů chování – zneužívání látek: nelegálních drog, alkoholu tabáku, hazardního hraní, digitálních závislostí a zneužívání léků.

6 Závěr

Olomoucký kraj usiluje v rámci své integrované protidrogové politiky o komplexní řešení problematiky nelegálních návykových látek, legálních návykových látek, problémového hráčství i závislostního chování. Má kvalitní síť poskytovatelů služeb, která mezi sebou výborně komunikuje. Většina zařízení či organizací poskytuje služby uživatelům všech návykových látek a hazardním hráčům nebo je schopna podat klientovi informaci či zajistit přesun do jiné služby vyhovující jeho potřebám.

Situace v užívání návykových látek v Olomouckém kraji je dlouhodobě stabilizovaná.

Na drogové scéně Olomouckého kraje opět výrazně převládalo zneužívání pervitinu jako primární drogy.

U většiny klientů je primární droga kombinována se zneužíváním alkoholu, marihuany, tanečních a sezónních drog a léků.

Problémem zůstává problematika zneužívání alkoholu, kdy se v některých zařízeních ukazuje, že cílové skupiny uživatelů drog a alkoholu spolu špatně fungují a prakticky je téměř nemožné poskytovat stejné služby oběma skupinám.

S cílovou skupinou uživatelů alkoholu pracovalo Kontaktní centrum Krédo v Šumperku (PONTIS Šumperk o.p.s.), a to pouze v rámci poradenství.

Ze státního rozpočtu i rozpočtu Olomouckého kraje byla výrazně finančně posílena oblast sociálních služeb, zejména terénních programů, a programů pro cílovou skupinu hazardních hráčů, což se pozitivně projevilo v jejich zkvalitnění a rozšíření. Finanční podpora služeb i její mírné navýšení umožnilo pracovníkům kvalitnější práci s klientem.

Na cílovou skupinu hazardních hráčů a osob blízkých je zaměřena zejména činnost Centra komplexní péče v Olomouckém kraji, Společnost Podané ruce, o.p.s., které nabízí své služby v Olomouci, Prostějově a Zábřehu. Tato služba provozuje i svépomocný web pro hazardní hráče (<http://gambling.podaneruce.cz/>), který je propojen i se sociální sítí facebook.

Služba pracuje také s cílovou skupinou uživatelů návykových látek.

Zajištění rovnocenného přístupu všech cílových skupin do služeb zůstává cílem pro další období. Je třeba uvažovat o vzniku nových služeb pro uživatele alkoholu.

Olomoucký kraj si uvědomuje zásadní význam vzájemné spolupráce obcí a Olomouckého kraje a snaží se spolupráci nadále prohlubovat. V rámci komunitního plánování rozvoje sociálních služeb jednotlivých obcí dochází k úzké spolupráci sociálních a adiktologických služeb. Ředitelé organizací, vedoucí služeb i krajský protidrogový koordinátor jsou členy jednotlivých pracovních skupin a aktivně komunikují a spolupracují.